

Jarosław Sokołowski

Doktorat ks. Henryka Śmiarowskiego

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 51/3-4, 486-488

2008

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

DOKTORAT KS. HENRYKA ŚMIAROWSKIEGO

Dnia 19 lutego 2008 r. na Wydziale Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie odbyła się publiczna obrona pracy doktorskiej ks. mgra Henryka Śmiarowskiego, kapłana diecezji ełckiej.

Doktorant przedłożył Radzie Wydziału rozprawę pt.: *Życie pustelnicze w Polsce w świetle kanonu 603 KPK z 1983 roku. Problemy i perspektywy*. Praca doktorska została napisana na Wydziale Prawa Kanonicznego UKSW pod kierunkiem ks. prof. UKSW dr hab. Wiesława Kiwiora. Recenzentami dysertacji byli: ks. prof. KUL dr hab. Wiesław Bar oraz ks. prof. dr hab. Julian Kałowski.

Doktorant wskazał na kilka podstawowych założeń swoich badań, a mianowicie na temat tej dysertacji. Autor rozprawy podkreślił, iż zamiar podjęcia tematu z dziedziny życia pustelniczego prowadzonego według kan. 603 KPK z 1983 roku zrodził się u niego z chęci praktykowania właśnie tej formy życia. A zatem, postanowił przyrzeć się życiu pustelniczemu w świetle Magisterium Kościoła i odpowiedzieć na pytania, jakie w tej sytuacji rysują się dla życia pustelniczego i perspektywy w Polsce przy istniejących trudnościach. Podjęta rozprawa doktorska otrzymała tytuł: *Życie pustelnicze w Polsce w świetle kanonu 603 KPK z 1983 roku. Problemy i perspektywy*.

Przedłożona Radzie Wydziału praca doktorska zawiera: spis treści, wstęp, cztery rozdziały, zakończenie, wykaz skrótów oraz wykaz źródeł i literatury. Ujęcie dysertacji w ramy czterech merytorycznych rozdziałów umożliwiło Autorowi swobodę poruszania się wśród podejmowanych kwestii oraz pozwoliło w sposób wyczerpujący przedstawić rozległość i złożoność problematyki.

Przedmiot tej dysertacji został określony przez kan. 603 Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r. i objął on formę eremicką życia pustelniczego, nazywaną diecezjalnym życiem pustelniczym. Natomiast nie weszło w zakres przedmiotu niniejszej rozprawy życie pustelnicze w rozumieniu Kodeksu Kanonów Kościołów Wschodnich ani cenobicka forma życia pustelniczego prowadzona w niektórych instytutach zakonnych w Polsce. Autor swoim badaniem objął teren Polski. Natomiast okres badania został określony datą wejścia w życie KPK z 1983 roku i datą zakończenia badania – 2007 r. W Polsce problematyka diecezjalnego życia pustelniczego podejmowana jest bardzo rzadko i w sposób tylko ogólny. Poza Polską w językach obcych istnieje szereg artykułów poświęconych temu zagadnieniu.

Autor w swoim badaniu oparł się na specjalnej kwerendzie źródłowej. Pozyskał informacje z poszczególnych kurii diecezjalnych w Polsce oraz archiwów parafialnych i klasztornych oraz uwzględnił także jedno z archiwów diecezjalnych w USA. Przeprowadził też wywiady z osobami w Polsce odnośnie podjętego problemu. Korzystał także z innych dostępnych źródeł na ten temat, np.: relacja, artykuł prasowy.

W pracy uwzględnił nauczanie soborowe, papieskie, dokumenty Kongregacji, konferencji episkopatów i dokumenty wydane przez Kościoły partykularne.

Posłużył się metodą socjologiczno-prawną, analityczno-prawną oraz w niektórych przypadkach historyczno-prawną. Również uwzględnił kontekst historyczny, aby pomogło to lepiej zrozumieć badaną kwestię.

Na pracę złożyły się cztery następujące rozdziały. Rozdział pierwszy jest zatytułowany: *Zjawisko eremityzmu w Polsce*. Ukazany w nim został stan faktyczny diecezjalnego życia pustelniczego w Polsce od 1983 roku. Autor uwzględnił pewien aspekt historyczny, aby pokazać związek eremityzmu z Kościołem w Polsce od samych początków. W omawianym rozdziale znalazły się następujące punkty: wybrane postacie sprzed 1983 roku; pustelnicy i pustelnice oraz kandydaci do diecezjalnego życia pustelniczego od 1983 roku. Z badań Autora wynika, że obecne życie eremickie prowadzone jest na terenie trzech archidiecezji i pięciu diecezji w Polsce. Badanie ujawniło także istnienie kandydatów do diecezjalnego życia pustelniczego.

Drugi rozdział pracy nosi tytuł: *Uregulowania kanoniczne dotyczące życia pustelniczego w Kościele (kan. 603)*. Ukazany jest w nim aktualny stan prawny dotyczący eremityzmu w Kościele łacińskim. Rozdział ten zawiera takie punkty jak: tło historyczne; redakcja kan. 603 oraz interpretacja kan. 603. Przez szereg wieków eremityzm nie był objęty dyscypliną kanoniczną w Kościele powszechnym. Podejmowane były pewne próby, ale głównie na poziomie Kościoła partykularnego. Sytuacja zmieniła się po promulgacji KPK z 1983 roku. Wprowadzono do KPK kanon, który uwzględniał tylko to, co konieczne dla tej formy życia. A tym samym stwarzał możliwość dostosowania jej do istniejących okoliczności miejsca i czasu. Do chwili obecnej nie pojawiły się w tym zakresie żadne inne uregulowania kanoniczne. Wykładnia kan. 603 § 1 przeprowadzona w tym rozdziale pozwoliła na wyszczególnienie w nim elementów teologiczno-duchowych. Natomiast interpretacja kan. 603 § 2 wyszczególniła elementy prawne. Kan. 603 chociaż nie odwołuje się wprost, to także zakłada elementy praktyczne.

Rozdział trzeci pt.: *Problemy diecezjalnego życia pustelniczego w Polsce*. W tym rozdziale jest dokonana próba oceny stanu faktycznego w świetle aktualnego stanu prawnego. Badanie wskazało na istnienie problemów, które mają charakter teologiczno-duchowy, a są nimi: modlitwa liturgią godzin; korzystanie z sakramentu pokuty i pojednania; całkowite milczenie; opuszczanie pustelni; gościnność; wspólne zamieszkiwanie; pustelnik żyjący w mieście; problemy związane z apostołstwem oraz mediami. Najobszerniejszą grupą problemów stanowią według tego badania problemy prawne. A są to: recepcja kan. 603; wymogi wstępne dla kandydatów; przygotowanie do życia pustelniczego; złożenie publicznej profesji; kierownictwo biskupa diecezjalnego; relacja pustelnika z proboszczem miejsca; opieka duszpasterska; kompetencje kierownika duchowego; erylowanie ławry; wieloznaczność terminu „pustelnik” oraz eremita żyjący według kan. 603 § 1. Podkreślone zostały

następujące problemy praktyczne: problem pustelni; uczestnictwo w Eucharystii i adoracja Najświętszego Sakramentu; źródło utrzymania; opieka zdrowotna i socjalna; strój; jałmużna oraz erylowanie ławry.

Rozdział czwarty nosi tytuł: *Perspektywy diecezjalnego życia pustelniczego w Polsce*. Należy do niego perspektywy diecezjalnego życia pustelniczego w Polsce. Złożyły się na niego następujące punkty: propozycje rozwiązania problemów o charakterze teologiczno-duchowym; problemów prawnych i problemów praktycznych oraz życie pustelnicze odpowiedzią na niektóre postulaty II Polskiego Synodu Plenarnego. Zaproponowane w tym rozdziale rozwiązania nie wyczerpują wszystkich możliwych. Biskup diecezjalny może w ramach wykładni kan. 603 i w duchu tego kanonu zastosować także inne rozwiązania. Trzeba dodać, że korzystne uwarunkowania historyczno-społeczne w Polsce, obecność kandydatów do życia eremickiego, zaproponowanie Pasterzom w Polsce kierunków rozwiązań ujawnionych problemów, a także podjęcie wyzwań II Polskiego Synodu Plenarnego wydają się stwarzać sprzyjające okoliczności dla rozwoju życia pustelniczego w Polsce.

W zakończeniu rozprawy Autor przedstawił umotywowane wnioski będące wynikiem jego rozważań nad problematyką życia pustelniczego w Polsce w świetle kanonu 603 KPK z 1983 roku. Diecezjalne życie pustelnicze przeżywa swój renesans, także w Polsce. Kościołowi łacińskiemu, a w tym również Kościołowi w Polsce zostało dane narzędzie w postaci normy kan. 603. Ponadto brak szerszego otwarcia się na kandydatów spośród duchownych i świeckich stwarza niebezpieczeństwo utraty tożsamości tej formy życia. W pewnym stopniu istniejącą sytuację tłumaczy brak sprawdzonej metody przygotowania kandydatów, co z kolei może wiązać się z obawą biskupów diecezjalnych w tym względzie. Jednakże kwestią o fundamentalnym znaczeniu wydaje się być recepcja kan. 603. Zakończenie pracy pozwala czytelnikowi lepiej zrozumieć potrzeby opracowania podjętego tematu.

Obaj recenzenci ocenili dysertację ks. Henryka Śmiarowskiego jako odpowiadającą wymogom stawianym rozprawie doktorskiej, tak pod względem merytorycznym, jak i formalnym. Zazaczyli też, że Autor dobrze zrealizował swoje zamierzenia badawcze, wykazując dużą wnikliwość i zaangażowanie w opracowanie wyznaczonego tematu. Rozprawa stanowi liczący się wkład jej Autora do rozwoju badań nad kościelnym prawem diecezjalnego życia pustelniczego w Polsce.

Rada Wydziału Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, biorąc pod uwagę wyniki egzaminu doktorskiego, walor naukowy przedłożonej pracy właściwy dla rozpraw doktorskich, opinie recenzentów oraz pozytywny wynik obrony, nadała ks. Henrykowi Śmiarowskiemu stopień naukowy doktora nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego.

ks. Jarosław Sokółowski